

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3352

Vragen van lid **De Liefde** (VVD) aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *Brim-subsidies* (ingezonden 15 juli 2011).

Antwoord van staatssecretaris **Zijlstra** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 22 augustus 2011).

Vraag 1

Kunt u aangeven hoeveel rijksmonumenten er in iedere CBS-categorie vallen?

Antwoord 1

Het aantal rijksmonumenten per CBS-categorie staat in onderstaande tabel (tabel 1). In deze tabel is de telmethode gehanteerd waarbij per categorie ieder monumentnummer afzonderlijk is meegenomen. In totaal zijn er 62 972 rijksmonumenten. Als ieder complex (een complex bevat meerdere monumentnummers) als één rijksmonument wordt geteld zijn er ruim 52 000 rijksmonumenten.

De gestelde vragen hebben betrekking op de subsidiëring van de rijksmonumenten. De subsidie wordt per monumentnummer (of zelfstandige bouwkundige eenheid) aangevraagd en daarom is onderstaande telling gehanteerd. Voor archeologische monumenten bestaat geen CBS-categorie. Deze zijn wel in de tabel opgenomen.

Tabel 1: Rijksdocumenten per CBS-categorie

CBS-categorie	Totaal
Horeca-instellingen	209
Liefdadigheidsinstellingen	449
Losse objecten, e.d.	5 552
Openbare gebouwen	1993
Verdedigingswerken	1 492
Weg- en waterwerken	1 093
Kastelen, landhuizen, e.d.	1 020
Molens	1 277
Kerkelijke gebouwen	4 179
Kerk-onderdelen/ -objecten	199
Agrarische gebouwen	7 566
Delen van gebouwen en woonhuizen.	188
Gebouwen, woonhuizen	36 337
Totaal aantal rijksmonumenten in CBS-categorieën	61 554

CBS-categorie	Totaal
Archeologie (geen CBS categorie)	1 418
Eindtotaal	62 972

Vraag 2

Kunt u aangeven hoeveel groene rijksmonumenten er zijn?

Antwoord 2

Er zijn ongeveer 1300 «groene rijksmonumenten». Deze zijn niet als zodanig herkenbaar in tabel 1, omdat ze in verschillende CBS-categorieën voorkomen, of niet aan een CBS-categorie zijn toebedeeld. Het overgrote deel van de groene monumenten behoort tot één van de CBS-categorieën kastelen en landhuizen, losse objecten, (delen van) gebouwen/woonhuizen of verdedigingswerken. Onderstaande tabel (tabel 2) geeft inzicht in de verdeling van de groenmonumenten.

Tabel 2: Groene rijksmonumenten

Omschrijving	Totaal
Stadsparken, stadstuinen, hofjestuinen	90
Boerentuinen, boerenerven	86
Groenaanleg bij kerkelijke gebouwen, pastoriestuinen	70
Tuinen bij ziekenhuizen	21
Villatuinen	99
Begraafplaatsen	115
Groenaanleg op aardwerken	98
Overige groenaanleg (w.o. ca. 600 groenaanleg bij kastelen, landhuizen en buitenplaatsen)	ca. 700
Totaal	ca. 1 300

Vraag 3

Kunt u aangeven hoeveel rijksmonumenten, in iedere CBS-categorie in aanmerking komen voor subsidiëring in het kader van het Brim?¹

Antwoord 3

Onderstaande tabel (tabel 3) laat zien hoeveel rijksmonumenten per CBS-categorie in aanmerking kunnen komen voor subsidiëring op grond van het Brim. Hierbij moet worden opgemerkt dat het Brim al vanaf de inwerking-treding in 2006 een andere indeling in categorieën kent. Van 2006 tot en met 2010 kende het Brim 5 categorieën rijksmonumenten en was het voor eigenaren van archeologische rijksmonumenten niet mogelijk een Brim-subsidie aan te vragen. Met het Brim 2011 is de indeling in categorieën vereenvoudigd tot drie, en kunnen archeologische monumenten wel voor Brim-subsidie in aanmerking komen. Woonhuizen komen in principe niet in aanmerking voor subsidie, behalve wanneer zij eigendom zijn van een aangewezen organisaties voor monumentenbehoud (AOM's, bijvoorbeeld Stadsherstelorganisaties), of van lagere overheden. Voor woonhuizen bestaat namelijk de mogelijkheid van fiscale aftrek en/of een restauratiefondshypothek. Van de ruim 36 500 woonhuizen kan voor ongeveer 35 000 woonhuizen geen Brim-subsidie worden aangevraagd. Voor de categorieën kerkgebouwen en overige monumenten (Brim 2011) kan iedere eigenaar subsidie aanvragen.

¹ Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten.

Tabel 3: CBS-categorieën en Brim-categorieën

CBS categorie	#	Brim 2006 - 2010	#	Brim 2011	#
Wel in aanmerking voor Brim-subsidiëring					
Horeca-instellingen	209	} Overige monumenten	10788	} Overige monumenten	22069
Liefdadige instellingen	449				
Losse objecten, ed.	5552				
Openbare gebouwen	1993				
Verdedigingswerken	1492				
Weg- en waterwerken	1093				
Kastelen, landhuizen, ed.	1020	Kastelen, landhuizen	1020	} waarvan: archeologie 1418 *) en agrarische gebouwen 7566	
Molens	1277	Molens en gemalen	1277		
Archeologie	1418	Archeologie	0 *)		
Kerkelijke gebouwen	4179	} Kerkgebouwen	4378	} Kerkgebouwen	4378
Kerk-onderdelen/ -object	199				
Niet in aanmerking voor Brim-subsidiëring					
Agrarische gebouwen	7566	} Woonhuizen en boerderijen	44091	} Woonhuizen	36525**
Delen van geb/woonhuizen	188				
Gebouwen, woonhuizen	36337				
Totaal	62972	Totaal	61554	Totaal	62972

*) Eigenaren van archeologische monumenten kunnen pas sinds 2011 Brim-subsidie aanvragen.

***) ongeveer 1500 van de 36525 woonhuizen komen wel in aanmerking voor Brim-subsidie, omdat zij een onderdeel zijn van een AOM.

Vraag 4

Kunt u aangeven hoeveel groene monumenten in aanmerking komen voor subsidiëring in het kader van het Brim?

Antwoord 4

Alle groene rijksmonumenten komen in aanmerking voor subsidie op basis van het Brim.

Vraag 5

Kunt u aangeven hoeveel rijksmonumenten in iedere CBS-categorie in de jaren 2006 tot en met 2011 daadwerkelijk subsidie in het kader van het Brim hebben aangevraagd?

Antwoord 5

Zoals in vraag 3 is toegelicht, hanteert het Brim geen CBS-categorieën maar een vereenvoudigde indeling. Deze vraag wordt beantwoord conform de indeling in Brim-categorieën. (2010: 5 categorieën; 2011: 3 categorieën). Het aantal rijksmonumenten dat subsidie heeft aangevraagd is per Brim-categorie opgenomen in onderstaande tabel (tabel 4). Voor de duidelijkheid is de categorie overige monumenten voor 2011 opgesplitst in *archeologische*, *gebouwde* en *groene* monumenten.

Tabel 4: Aantal aanvragen per categorie

Brim categorie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
Kerkgebouwen		6	10	284	710	1 194	2 204
Kastelen, buitenplaatsen en landhuizen	273	127	99	60	111		670
Molens en gemalen	835	144	76	31	31		1 117
Overige beschermde monumenten	22	433	768	480	402		2 105
Woonhuizen en boerderijen zonder agrarische functie	20	963	301	133	75		1 492
Overig (archeologie)						212	212
Overig (gebouwd)						935	935
Overig (groen)						228	228
Woonhuizen						194	194
Totaal	1 167	1 673	1 254	988	1 329	2 763	9 174

Vraag 6

Kunt u aangeven hoeveel groene monumenten in de jaren 2010 en 2011 daadwerkelijk subsidie in het kader van het Brim hebben aangevraagd?

Antwoord 6

In 2010 is voor 107 groene monumenten subsidie aangevraagd. De aanvragen voor groene monumenten die in 2010 zijn ingediend blijken niet direct uit de tabel 4. Deze maken onderdeel uit van de categorieën: kastelen, buitenplaatsen en landhuizen (46) en overige beschermde monumenten (61). In 2011 is voor 228 groene monumenten een aanvraag voor Brim-subsidie ingediend.

Vraag 7

Kunt u aangeven welk bedrag voor iedere CBS categorie met de hierboven gevraagde subsidie gemoeid was?

Antwoord 7

In de jaren 2006 t/m 2009 was er niet of nauwelijks sprake van overvraag, waardoor het gevraagde bedrag weinig verschilt van toegekende subsidies. Tot en met 2010 was er nog sprake van 5 categorieën, terwijl vanaf 2011 sprake is van 3 categorieën. De categorie overige monumenten is daarbij voor de duidelijkheid opgesplitst in archeologische, gebouwde en groene monumenten.

Bij de afgewezen aanvragen zijn de subsidiabele kosten niet berekend, waardoor de subsidiebedragen niet exact kunnen worden aangegeven. Uitgegaan is van het gemiddelde percentage (80%) subsidiabele kosten van alle aanvragen. Dit is opgenomen in onderstaande tabel (tabel 5).

Tabel 5: Gevraagde subsidie per categorie (in €)

Categorie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Eindtotaal
Kerkgebouwen	–	29 347	54 805	46 166 718	103 184 451	171 798 263	321 233 584
Kastelen, buitenplaatsen en landhuizen	14 313 763	4 718 243	3 698 682	3 982 116	8 389 080		35 101 884
Molens en gemalen	19 838 160	3 153 143	1 564 970	670 284	1 480 753		26 707 310
Overige beschermde monumenten	330 149	6 283 606	16 258 335	14 276 747	18 957 172		56 106 009
Woonhuizen en boerderijen zonder agrarische functie	12 000	7 159 423	3 532 331	2 897 650	721 422		14 322 826
Overig (archeologie)						528 475	528 475
Overig (gebouwd)						53 542 957	53 542 957
Overig (groen)						25 327 279	25 327 279
Woonhuizen						16 697 320	16 697 320
Eindtotaal	34 494 072	21 343 762	25 109 123	67 993 515	132 732 878	267 894 294	549 567 644

Vraag 8

Kunt u aangeven welk bedrag voor de groene monumenten met de hierboven gevraagde subsidie gemoeid was?

Antwoord 8

In 2010 is voor groene monumenten ca. € 13 miljoen subsidie aangevraagd en in 2011 ca. € 25 miljoen.

Vraag 9

Kunt u aangeven hoeveel subsidie per categorie is toegekend (aantallen zowel als bedragen)?

Antwoord 9

De in de jaren 2006 tot en met 2011 per categorie toegekende subsidies zijn opgenomen in onderstaande tabel (tabel 6).

Tabel 6: Overzicht toegekende subsidies per categorie in 2010 en 2011 (in €)

Categorie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Eindtotaal
Kerkgebouwen				35 587 326	55 043 391	43 496 063	134 126 780
Kastelen, buitenplaatsen en landhuizen	13 848 622	4 199 662	3 557 093	2 697 236	3 926 908		28 229 521
Molens en gemalen	19 408 396	3 004 989	1 337 629	610 284	1 157 062		25 518 360
Overige beschermde monumenten	214 776	5 151 722	13 629 681	8 669 514	8 711 223		36 376 916
Woonhuizen en boerderijen zonder agrarische functie		6 985 956	3 414 831	1 192 376	268 750		11 861 913
Overig (archeologie)						171 130	171 130
Overig (gebouwd)						9 028 203	9 028 203
Overig (groen)						4 219 914	4 219 914
Woonhuizen						317 273	317 273
Eindtotaal	33 471 794	19 342 329	21 939 234	48 756 736	69 107 334	57 232 583	249 850 010

Vraag 10

Kunt u aangeven hoeveel subsidie aan de groene monumenten is toegekend (aantallen zowel als bedragen)?

Antwoord 10

In 2010 is aan 23 groene monumenten in totaal voor een bedrag van € 4 754 455 subsidie toegekend. In 2011 is dit voor 39 groene monumenten in totaal voor een bedrag van € 4 219 914 subsidie toegekend.

Vraag 11

Kunt u aangeven wat de gevolgen zijn voor de monumenten waarvan de subsidieaanvraag is afgewezen? Betekent dit uitstel van onderhoud? Zo ja, wat is daarvan de gevolgschade?

Antwoord 11

De gevolgen van afwijzing van verzoeken om subsidie zijn divers van aard. Gebouwde monumenten, die in goede staat verkeren, kunnen één jaar uitstel van onderhoud zonder al te grote gevolgen verdragen. Van deze categorie is de afgelopen decennia voldoende kennis opgebouwd. Groene rijksmonumenten kunnen pas sinds 2010 van het Brim gebruik maken. Vóór 2010 kregen alleen de 160 bij de Stichting Particuliere Historische Buitenplaatsen (Stichting PHB) aangesloten buitenplaatsen via een regeling van het toenmalige ministerie van LNV een ondersteuning in het onderhoud van groen.

De 400 niet bij de Stichting PHB aangesloten buitenplaatsen, de parkaanleg op vestingwerken, de begraafplaatsen en ander groen hadden vóór 2010 geen subsidiemogelijkheid.

Om het effect te kunnen beoordelen van eventueel uitstel van onderhoud in relatie tot een afwijzende beschikking is nog nader onderzoek nodig.

Vraag 12

Kunt u aangeven wat de (verwachte) onderuitputting van het budget is doordat toegekende subsidies niet volledig worden benut? Is het mogelijk daar al een schatting per categorie van te maken?

Antwoord 12

De eerste zesjaren-subsidies zijn in 2006 verstrekt voor de periode 2007–2012. Pas in 2013, bij de indiening van de verantwoording ná het zesde jaar, kan worden beoordeeld of en in welke mate sprake is van onderuitputting. Maandelijks wordt gemonitord in welke mate door eigenaren gedeclareerd wordt. Op dit moment bedraagt de bevoorschotting op de (van 2006 tot 2010) verstrekte Brim-subsidies 75% van de begrote bevoorschotting. Dit is in overeenstemming met de planperiode 2007–2012 waarvan op dit moment ook ca. 75% is verstreken (4,5 jaar van de 6 jaar). Op dit moment is dan ook nog geen sprake van te verwachten onderuitputting.

Vraag 13

Kunt u aangeven wat per categorie de jaarlijkse instandhoudingsbehoefte is?

Antwoord 13

De jaarlijkse instandhoudingsbehoefte binnen categorieën verschilt door bijvoorbeeld de staat of de grootte van het monument, of een specifiek onderdeel daarvan.

Bij de start van het Brim in 2006 is voor het berekenen van de onderhoudsbehoefte uitgegaan van gemiddelde bedragen, die op basis van de daarvoor geldende onderhoudsregelingen werden toegekend. Uit onderstaande tabel (tabel 7) wordt duidelijk wat de instandhoudingsbehoefte én restauratiebehoefte per categorie is over een periode van 10 jaar.

De instandhoudingsbehoefte per categorie is af te leiden uit de kolommen A en B. Er is voor gekozen om in onderstaande tabel naast de instandhoudingsbehoefte ook de restauratiebehoefte (kolom C) te vermelden, omdat ook deze kosten moeten worden gemaakt om 90% van het monumentenbestand in redelijke tot goede staat te houden.

Tabel 7: Herstelbehoefte per categorie en de totale behoefte

Categorie	onderhoud	partieel herstel	restauratie	herstel behoefte	aantal	totaal
	A	B	C	A+B+C	D	A+B+C x D
Kerken	8 000	38 100	121 900	168 000	4 387	€ 737 016 000
Woningen	1 500	5 200	11 200	17 900	36 322	€ 650 163 800
Boerderijen	2 600	13 400	45 400	61 400	7 495	€ 460 193 000
Molens	2 900	10 700	37 500	51 100	1 268	€ 64 794 800
Kastelen, buitenpl.	8 600	37 100	70 200	115 900	998	€ 115 668 200
Losse objecten	1 500	10 800	24 500	36 800	2 329	€ 85 707 200
Overig	3 800	20 000	35 600	59 400	4 819	€ 286 248 600
Totaal					57 618	€ 2 399 791 600

Bron: Rapportage onderzoek naar de restauratiebehoefte bij rijksmonumenten; PRC Divisie Bouwcentrum; 2006

Vraag 14

Kunt u aangeven wat de jaarlijkse instandhoudingbehoefte voor de groene monumenten is?

Antwoord 14

De instandhoudingsbehoefte voor groene monumenten is niet becijferd. In de eerste twee jaar dat groene monumenten in aanmerking komen voor Brim subsidie is voor ruim € 50 miljoen subsidie gevraagd. Vermoedelijk is hier sprake van een piek in aanvragen vanwege de openstelling van het Brim. De eigenaren van groene monumenten wachtten al vanaf 2006 op die openstelling. Pas na enkele jaren kan worden vastgesteld wat in de toekomst de gemiddelde behoefte aan instandhoudingssubsidie is.

Vraag 15

Kunt u aangeven wat per categorie de restauratiebehoefte is en wat de restauratieachterstand?

Antwoord 15

In 2006 is een groot onderzoek gedaan naar het percentage rijksmonumenten in slechte staat (Tweede Kamer, vergaderjaar 2006–2007, 30 800 VIII, nr. 65). Uit dat onderzoek kwam naar voren dat in de categorieën kerken, woonhuizen, molens en kastelen minder dan 10% van de monumenten nog restauratie nodig heeft. Andere categorieën zoals agrarische gebouwen, weg- en waterwerken en verdedigingswerken hebben relatief veel objecten die in slechte staat verkeren. In de periode 2007–2010 (dus na het onderzoek uit 2006) zijn bijna 3 000 restauraties uitgevoerd of nog aan de gang. Sinds kort staat de Monitor inzake de staat van het gebouwd erfgoed 2010 op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Hieruit blijkt dat 91% van het casco van de rijksmonumenten met een abonnement op de Monumentenwacht in redelijk tot goede staat is. Uit een steekproef onder niet-abonnees komt een iets lager percentage. Ook geeft de monitor aan dat net als in 2006 kerken, molens, woonhuizen er relatief goed bij staan. In de categorieën verdedigingswerken (24%), weg- en waterwerken (12%) en agrarische gebouwen (15%) is de grootste restauratiebehoefte. In totaal verkeert op dit moment in Nederland 90% van de rijksmonumenten in goede staat, voor 10% is nog een restauratie nodig op termijn. Dat zijn ongeveer 6 000 historische gebouwen of andere objecten. De kosten om al die 6 000 monumenten in goede staat te brengen is ongeveer 2,4 miljard. Dat is niet een stabiele groep monumenten. Jaarlijks komen door allerlei oorzaken monumenten weer in slechte staat (calamiteiten, faillissementen). Er blijft dus een voortdurende noodzaak om monumenten te restaureren. De bijdrage van het rijk voor de restauraties komt uit het restauratiebudget zoals in de beleidsbrief modernisering monumentenzorg is opgenomen.

Vraag 16

Kunt u aangeven wat voor de groene monumenten de restauratiebehoefte is en wat de restauratieachterstand?

Antwoord 16

Een totaal onderzoek naar de staat van groene monumenten heeft nog niet plaatsgevonden, omdat deze vóór 2010 niet gesubsidieerd werden. Wel is in 2005 door het VSB-fonds een deelonderzoek gedaan naar de historische buitenplaatsen. Op basis van een steekproef is toen becijferd dat de restauratiebehoefte in die sector € 160 miljoen bedraagt (Kamerstukken 32 123 VIII, vergaderjaar 2009–2010, nr. 175) . Dit is de investeringsbehoefte en niet de hoeveelheid subsidie die nodig is. Via de erfgoedmonitor wordt in de toekomst wel een steeds beter inzicht gekregen in de staat waarin deze monumenten verkeren.

Vraag 17

Klopt het dat in de toelichting bij het Brim 2011,² staat dat «de totale administratieve lasten voor de burger komen op 15 418 uur en € 208 093 aan kosten»? Komt dit, gelet op de 2200 aanvragen in 2011, neer op gemiddeld 7 uur en € 94,59 per aanvraag? Komt deze schatting overeen met de ervaringen in het veld? Of wordt met de hier berekende administratieve lasten alleen de fysieke indiening van de aanvraag bedoeld, die volgens de regeling van 15 januari tot en met 31 augustus 2011 kan worden ingediend?

Antwoord 17

De berekening van de totale administratieve lasten voor de burger is gebaseerd op een verwachting van 1000 aanvragen om subsidie. Eén aanvraag om subsidie kost de aanvrager gemiddeld 12 uur en 15 minuten aan arbeid en € 200,44 aan materiële kosten.

² Staatsblad 708, p. 19.